

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@gmail.com>

Verzonden: donderdag 28 december 2023 13:58

Aan: Woo team Juridische Zaken <woo@utrecht.nl>

Onderwerp: WOO-verzoek: Onderzoeks- adviesrapporten omtrent voorkoming van schade aan kelders in het Wervengebied

Geachte heer/mevrouw,

Sinds 2008 werkt de gemeente aan het herstel van de Wal- en Kluismuren. Het project omvat het herstellen van de Wal- en Kluismuren langs de Oudegracht, Nieuwegracht en Kromme Nieuwegracht.

Op 10 december 2012 verleende de gemeente Utrecht aan zichzelf een omgevingsvergunning inzake het reconstrueren van de walmuren langs de Stadsbinnengrachten. Een van de voorschriften van de omgevingsvergunning is dat er onderzoek moet worden uitgevoerd om schade aan de kelders in het Wervengebied te voorkomen. In de omgevingsvergunning staat duidelijk vermeld dat monitoren de schade niet kan voorkomen en dat er op het moment van vergunningverlening nog geen (definitief) onderzoeksrapport over hoe schade zou moeten worden voorkomen beschikbaar was.

Bij de werkzaamheden worden damwanden in de bodem gestanst dan wel geslagen en wordt er met zware machines gewerkt. Daarbij ontstaan trillingen waardoor ook de (constructie van de) kelders in beweging kunnen komen.

Ook wordt tijdens de werkzaamheden water uit de gerealiseerde bouwkuip onttrokken. Daarbij wordt ook het grondwaterpeil onder de kelders verlaagd. Door verlaging van het grondwaterpeil onder de kelders kunnen deze verzakken.

Door trillingen en ook door verzakkingen kunnen de kelders in het Wervengebied beschadigd raken. Mogelijk kunnen de kelders een bepaalde hoeveelheid trillingen weerstaan en leidt een minimale hoeveelheid aan zetting niet tot schade.

Om schades aan de kelders te voorkomen dient conform de verstrekte vergunning onderzoek te worden verricht. Door een onderzoeksbureau zijn al wel berekeningen gemaakt hoeveel zettingen er kunnen optreden door de impact van de verlaging van het grondwaterpeil onder de kelders. Echter heeft dit onderzoeksbureau geen onderzoek gedaan of de kelders daartoe wel bestand zijn.

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) ziet onder meer toe op de waterstand en verleent vergunningen voor grondwateronttrekkingen en/of controleert meldingen daaromtrent. De uitvoerings- en beleidsregels heeft het HDSR in de Keur vastgelegd. De Keur is aan verandering onderhevig. Zo bestaat de huidige Keur sinds 2018, maar is deze in de tussentijd ook weer meermaals herzien. In de Keur staat omschreven dat als de verlaging van de grondwaterstand tot onder de GLG (de gemiddeld laagste grondwaterstand) reikt, er een verhoogd risico op zakking bestaat bij kwetsbare bebouwing.

Zo stond in een eerdere versie van de Keur letterlijk:

Als de verlaging van de grondwaterstand tot onder de GLG reikt, is er een verhoogd risico op zakking bij kwetsbare bebouwing. Met name bij monumentale bebouwing en/of door eerdere zakking beschadigde bebouwing (SBR-3, Stichting Bouw Research) en niet-monumentale bebouwing op staal gefundeerd, die in goede staat verkeerd (SBR-2) is er een verhoogd risico. Als de verschilzakking beperkt blijft tot maximaal 1:1.000 bij SBR-3 bebouwing en 1:600 bij SBR-2 bebouwing en anders beoordeelde bebouwing is het risico op schade beperkt, zie ook NEN 9997-1 (geldende NEN).

Aanvankelijk was het beleid op de richtlijnen van de Stichting Bouw Research (SBR) gebaseerd, de zogenaamde SBR-waarden met meerdere categorieën. De SBR-3-categorie werd in 2017 opgeheven door de SBR. Kort daarna werd de SBR zelf opgeheven. De NEN9997-1-norm werd door NEN ingetrokken.

De Keur is daarop aangepast, behoudens de verschilverzakking van 1:1000. In de huidige Keur staat:

Indien de grondwaterstand ter plaatse van een gebouw van vóór 1960 verlaagd wordt beneden de GLG kan de bodem gaan zetten en kunnen de funderingselementen van een gebouw ten opzichte van elkaar verschillend zakken. Hierdoor kan scheurvorming ontstaan in muren van een gebouw. Ook kunnen houten onderdelen van een fundering op een gegeven moment droogvallen.

Wanneer de grondwaterstand ter plaatse van bebouwing met houten funderingsonderdelen (zoals paalkoppen, kespen en langshout) verlaagd wordt tot onder de GLG dient te worden onderzocht tot welk niveau de grondwaterstand kan worden verlaagd voordat deze onderdelen droogvallen. Bestaat de kans dat houten funderingsonderdelen droogvallen dan dient vergunning te worden aangevraagd. Daarnaast is de zorgplicht van toepassing op de activiteit.

Wanneer de grondwaterstand ter plaatse van kwetsbare bebouwing verlaagd wordt tot onder de GLG dient voor op staal gefundeerde bebouwing de bodemdaling te worden berekend en te worden nagegaan wat de verschilzakking ter plaats is.

Voor monumentale panden en reeds beschadigde op staal gefundeerde bebouwing geldt dat de verschilzakking niet meer mag bedragen dan 1:1.000. Voor op staal gefundeerde bebouwing die in goede bouwkundige staat verkeert geldt een waarde van maximaal 1:600. Wordt een grotere verschilzetting berekend dan dient voor de grondwateronttrekking een vergunning te worden aangevraagd. Daarnaast is de zorgplicht van toepassing op de activiteit.

Het HDSR heeft dus expliciete veranderingen doorgevoerd. In oude versies van de Keur ging het over 'monumentale bebouwing'. In de huidige versie beperkt het HDSR zich slechts tot 'monumentale panden'. De waarde voor verschilverzakking van 1:1000 is het HDSR kennelijk blijven gebruiken, zonder dat dit nog ergens op gebaseerd is. In de Keur is geen specifieke norm voor de (werf-)kelders in Utrecht opgenomen.

De (werf-)kelders in Utrecht zijn uniek in de wereld. Dat is iets wat de gemeente Utrecht immer heeft gecommuniceerd. Dat een (werf-)kelder geen pand is moge duidelijk zijn. De (werf-)kelders zijn in de Middeleeuwen gebouwd, niet als panden. De kelders werden daarbij overspannen met gewelven die afgedekt werden met oude plavuizen en leem en ander materiaal om deze waterdicht te krijgen.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw heeft de gemeente Utrecht (zonder specialistisch onderzoek) de Stadsbinnengrachten leeggepompt om riolen aan te leggen. Daarbij werd het grondwaterpeil onder de (werf-)kelders aanzienlijk verlaagd met alle gevolgen van dien.

In de jaren negentig van de vorige eeuw heeft de gemeente Utrecht samen met keldereigenaren circa 500 kelders hersteld die beschadigd waren geraakt en voorzien van een bitumenlaag.

Het lijkt erop dat de gemeente Utrecht in de veronderstelling leeft dat een verschilverzakking van 1:1000 geen schade zou kunnen aanrichten aan de kelders. Een verschilverzakking van 1:1000 houdt in dat over een lengte van 10 meter één centimeter zakking geaccepteerd zou zijn. Voor een (werf-)kelder met een lengte van 10 meter, zou dat betekenen dat de (werf-)kelder aan de kant van de gracht met één centimeter zou mogen/kunnen zakken.

Een verzakking van één centimeter betekent dat de (werf-)kelder (constructief) vervormd en dat er spanningen ontstaan. Daardoor kunnen er scheuren in de gemetselde constructie/gewelf ontstaan. De bitumenlaag kan daardoor ook breken. In zo'n geval is de kelder niet meer waterdicht.

De kelder kan niet alleen door het grondwateronttrekkingen beschadigen, dit kan dus ook gebeuren door een overmaat aan trillingen, maar ook door te zware bovenbelasting door verkeer.

Het ligt in de rede te denken dat de gemeente Utrecht, conform het voorschrift uit de in 2012 verleende omgevingsvergunning zorgvuldig onderzoek heeft verricht, dan wel heeft laten verrichten, hoe schades aan de kelders voorkomen dienen te worden.

Hierbij wordt u op grond van de Wet Open Overheid verzocht (1) alle onderzoeks- en adviesrapporten welke betrekking hebben op het voorkomen van schade aan de kelders (werfkelders, kluiskeiders, straatkelders, brugkelders en huiskelders) in het Wervengebied met in begrip van alle conceptuele rapporten (welke mogelijk niet definitief gemaakt zijn) en (2) alle onderzoeksopdrachten van de gemeente Utrecht aan onderzoeksbureaus en/of andere organisaties welke van de gemeente Utrecht opdracht hebben gekregen om onderzoek te doen hoe schades aan de kelders kunnen en dienen te worden voorkomen met in begrip van de onderzoeksvragen te openbaren over een periode vanaf 1 januari 2012 tot en met het moment van besluitvorming.

Mocht u op een of meer onderdelen overwegen over te gaan tot niet-integrale verstrekking van het gevraagde dan wordt verzocht om een adequate motivering van de weigering per document en om terughoudendheid bij het weigeren. Voorts wordt u in dat geval subsidiair

verzocht om ambtshalve beperkte verstrekking met in meest subsidiaire posities samenvattingen en naakte feiten.

Mochten bepaalde verzochte documenten reeds openbaar zijn, wordt u verzocht de vindplaats (op de website van de gemeente Utrecht) kenbaar te maken.

Qua wijze van verstrekking wordt u verzocht de documenten digitaal (in pdf-formaat) per email beschikbaar te stellen.

Qua termijn, wordt u verzocht binnen de daarvoor in artikel 4.4 lid 1 Woo gestelde termijn van vier weken de verzochte stukken beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e